

EESTI NÕUKOGUDE SOTSIALISTLIKU VABARIIGI ÜLEMNÕUKOGU JA VALITSUSE TEATAJA

29. aprill 1983

Nr. 14 (662)

18. aastakäik

SISUKORD

I

176. Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus sm. E. Trulli autasustamise kohta Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirjaga.
177. Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus lasterikaste emade autasustamise kohta ordenitega «Ema au» ja medalitega «Emamedal».

II

178. Eesti NSV Ministrite Nõukogu määrus «Ajalo- ja kultuurimälestiste kaitse ja kasutamise põhimääruse» kohta.

III

Autasustamine Tööveterani medaliga.

I

EESTI NSV ÜLEMNÕUKOGU PRESIIDIUMI SEADLUS

176 Sm. E. Trulli autasustamise kohta Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirjaga

Kauaaegse viljaka pedagoogilise tegevuse eest ja kuuekümnenda sünnipäeva puhul autasustada Viljandi Rajooni RSN Täitevkomitee haridusosakonna juhatajat Eesti NSV teenelist õpetajat Eduard Jaani p. Trulli Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirjaga.

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi esimees A. RÜUTEL

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi sekretär V. VAHT

Tallinn, 27. aprillil 1983.

EESTI NSV ÜLEMNÕUKOGU PRESIIDIUMI SEADLUS

177 Lasterikaste emade autasustamise kohta ordenitega «Ema au» ja medalitega «Emamedal»

NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi 1944. aasta 18. augusti seadluse alusel autasustada NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi nimel:

A. Emasid, kes on sünnitanud ja kasvatanud seitse last

III järgu ordeniga «Ema au»

Haapsalu rajoon

1. Roosi, Elve Elmuri t. — tööline Haapsalu linnas.

Jõgeva rajoon

2. Metsalu, Maie Eduardi t. — tööline Põdra sovhoosis.

Paide rajoon

3. Välb, Hilda Vello t. — «Kalevipoja» kolhoosi liige.

Valga rajoon

4. Kirillova, Aino Peetri t. — tööline Valga sovhoosis.

B. Emasid, kes on sünnitanud ja kasvatanud kuus last

I järgu medaliga «Emamedal»

Jõgeva rajoon

1. Karu, Lija Johani t. — koduperenaine Saare külanõukogus.

Kingissepa rajoon

2. Voojärvi, Saima Arnoldi t. — tööline Kärla külanõukogus.

Paide rajoon

3. Kree, Valentina Ivani t. — koduperenaine Koigi külanõukogus.
4. Seeger, Ingrid Herberti t. — Lenini-nimelise kolhoosi liige.

Rakvere rajoon

5. Šmõkova, Ljudmila Mihkli t. — koduperenaine Rägavere külanõukogus.

Valga rajoon

6. Juhkam, Sirje Juhani t. — tööline Valga linnas.
7. Martinson, Aili Augusti t. — tööline Valga linnas.

C. Emasid, kes on sünnitanud ja kasvatanud
viis last

II järgu medaliga «Emamedal»

Haapsalu rajoon

1. Isand, Maili Karli t. — tööline Martna sovhoosis.

Kingissepa rajoon

2. Antsaar, Londine-Elmeri Karli t. — tööline Kõljala sovhoosis.
3. Grepp, Helju Arturi t. — teenistuja Leisi külanõukogus.
4. Sarapuu, Erna Eduardi t. — «Saare Töölise» kolhoosi liige.

Paide rajoon

5. Raidal, Õie Viktori t. — tööline Türi Näidissovhoostehnikumis.

Pärnu linn

6. Zvonkova, Maria Mihhaili t. — tööline.

Rakvere rajoon

7. Viin, Anne Kustase t. — tööline Rakvere külanõukogus.

Tallinna linn

8. Bogatšenko, Marvi Augusti t. — koduperenaine Mererajoonis.

Tartu linn

9. Kiisk, Tiiu Mihkli t. — tööline.
10. Vilu, Saima Reinhold-Heinrichi t. — teenistuja.

Valga rajoon

11. Park, Aita Pauli t. — tööline «Kommunisti» sovhoosis.

Viljandi rajoon

12. Leon, Irina Mihhaili t. — tööline Viljandi linnas.
13. Vasilentšuk, Lilia Nikolai t. — koduperenaine Nuia alevis.

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi esimees A. RÜÜTEL
Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi sekretär V. VAHT

II

EESTI NSV MINISTRITE NÕUKOGU MÄÄRUS

178 «Ajaloo- ja kultuurimälestiste kaitse ja kasutamise põhimääruse» kohta

Väljavõte:

Vastavalt NSV Liidu Ministrite Nõukogu 16. septembri 1982. a. määrusele nr. 865 Eesti NSV Ministrite Nõukogu määrab:

1. Eesti NSV ministriumidel, riiklikel komiteedel ja keskasutustel ning linnade ja rajoonide täitevkomiteedel võtta teadmiseks ja juhendamiseks, et NSV Liidu Ministrite Nõukogu 16. septembri 1982. a. määrusega nr. 865:

1) on kinnitatud vastavalt NSV Liidu seadusele «Ajaloo- ja kultuurimälestiste kaitse ja kasutamise kohta» juurdelisatud «Ajaloo- ja kultuurimälestiste kaitse ja kasutamise põhimäärus»;

2) on ajaloo- ja kultuurimälestiste kaitse ja kasutamise parandamiseks ajaloo- ja kultuurimälestiste (välja arvatud dokumentmälestised) arvestuse, kaitse, kasutamise, restaureerimise ja propageerimise juhtimine koondatud NSVL Kultuuriministeeriumi;

3) on NSVL Kõrg- ja Keskerihariduse Ministeeriumile ja NSVL Riiklikule Kutsehariduse Komiteele tehtud ülesandeks otsustada kehtestatud korras koos NSVL Kultuuriministeeriumiga kõrg- ja keskeriharidusega spetsialistide ettevalmistamine arhitektuurialase restaureerimise erialal ning oskustöölise ettevalmistamine ehitus- ja kunstialase restaureerimise erialal vastavalt vajadusele nende järele;

4) on NSVL Riiklikule Kirjastuste, Polügraafia ja Raamatukaubanduse Komiteele tehtud ülesandeks arutada NSVL Kultuuriministeeriumi osavõtul ajaloo- ja kultuurimälestiste kaitse ja restaureerimise alal juhtivatele liidulise ja vabariikliku alluvusega organisatsioonidele teadusliku uurimistöö alase ja teaduslik-metoodilise kirjanduse väljaandmise õiguse andmist;

5) on NSVL Ehituskomiteele koos NSVL Kultuuriministeeriumiga tehtud ülesandeks välja töötada ja kinnitada metoodilised juhised ajaloo- ja kultuurimälestiste kui linnakujunduslike tegurite kasutamise kohta linnade generaalplaanide ja detailplaneerimisprojektide väljatöötamisel;

6) on peetud otstarbekaks moodustada NSVL Kultuuriministeeriumi juurde Ajaloo- ja Kultuurimälestiste Kaitse ja Kasutamise Üleliiduline Ametkondadevaheline Nõukogu, pannes sellele ajaloo- ja kultuurimälestiste arvestuse, kaitse, kasutamise, restaureerimise ja propageerimise alal tehtavate tööde koordineerimise.

NSVL Kultuuriministeeriumile on tehtud ülesandeks kinnitada nimetatud nõukogu koosseis ja põhimäärus.

Eesti NSV Ministrite Nõukogu esimees V. KLAUSON

Eesti NSV Ministrite Nõukogu asjadevalitseja E. MATT

Tõlge

Kinnitatud
NSV Liidu Ministrite Nõukogu
16. septembri 1982. a. määrusega nr. 865

Ajaloo- ja kultuurimälestiste kaitse ja kasutamise

p õ h i m ä ä r u s

I. Üldsätted

1. Ajaloo- ja kultuurimälestised on rajatised, paigad ja esemed, mis on seotud ajalooliste sündmustega rahva elus, ühiskonna ja riigi arenguga, ning ainelise ja vaimse loomingu teosed, millel on ajalooline, teaduslik, kunstiline või muu kultuuriline väärtus.

Kõik NSV Liidu territooriumil asuvad ajaloo- ja kultuurimälestised on riigi kaitse all.

2. Ajaloo- ja kultuurimälestiste hulka kuuluvad:

a) ajaloomälestised — hooned, rajatised, paigad ja esemed, mis on seotud tähtsaimate ajalooliste sündmustega rahva elus, ühiskonna ja riigi arenguga, revolutsiooniliikumisega, Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooniga, Kodusõja ja Suure Isamaasõjaga, sotsialistliku ja kommunistliku ülesehitustööga, rahvusvahelise solidaarsuse tugevdamisega, samuti teaduse ja tehnika, rahvaste kultuuri ja olme arenguga ning väljapaistvate poliitika-, riigi- ja sõjaväetegelaste, rahvakangelaste, teadlaste, kirjandus- ja kunstitegelaste eluga;

b) arheoloogiamälestised — linnamäed, kalmed, muistsete asulakohade, kindlustuste, tootmistegevuse, kanalite ja teede jäänused, muistsed matmispaigad, raidkujud, kaljujoonised, vanaaegsed esemed ning muistsete asulate ajaloolise kultuurikihi osad;

c) linnaehitus- ja arhitektuurimälestised — arhitektuuriansamblid ja -kompleksid, ajaloolised keskused, kvartalid, väljakud, tänavad, linnade ja muude asulate muistse planeeringu ja hoonestuse jäänused; tsiiviil-, tööstus-, sõja- ja kultusarhitektuuri ning rahva ehituskunsti rajatised, samuti nendega seotud monumentaalkunsti, kujutava kunsti, dekoratiiv- ja tarbekunsti, aia- ja pargikunsti teosed ning loodusmaastikud;

d) kunstimälestised — monumentaalkunsti, kujutava kunsti, dekoratiiv- ja tarbekunsti ning muude kunstiliikide teosed;

e) dokumentmälestised — riigivõimu- ja riigivalitsemisorganite aktid, muud kirjalikud ja graafilised dokumendid, filmi-, foto- ja fonodokumendid, samuti muistsed ja muud käsikirjad ja arhiivid, folkloori- ja muusikasalvestised ning haruldased trükised.

Ajaloo- ja kultuurimälestiste hulka võidakse arvata ka muud objektid, millel on ajalooline, teaduslik, kunstiline või muu kultuuriline väärtus.

3. Ajaloo- ja kultuurimälestiste hulka võidakse arvata nii täielikult oma esialgsel kujul säilinud kui ka ruineerunud või fragmentaarsed objektid ning hilisemate objektide osad.

4. Ajaloo- ja kultuurimälestised on riigi, samuti kolhooside ja teiste kooperatiivorganisatsioonide, nende koondiste ja teiste ühiskondlike organisatsioonide omanduses ning kodanike isiklikus omanduses.

Ajaloo- ja kultuurimälestisteks olevad väljaselgitatud objektid, millel ei ole omanikku või mille omanik on teadmata, lähevad vastavalt NSV Liidu ja liiduvabariikide seadusandlusele riigi omandusse.

Ajaloo- ja kultuurimälestisi on lubatud müüa, kinkida või muul viisil võõrandada, kusjuures sellest tuleb eelnevalt informeerida mälestiste kaitse riiklikku organit. Ajaloo- ja kultuurimälestiste müümisel on riigil ostueesõigus. Mälestistega seotud tehingud, mille sooritamisel on rikutud seda korda, tunnistatakse kehtetuiks ning need toovad endaga kaasa NSV Liidu ja liiduvabariikide seadusandluses ettenähtud tagajärjed.

5. Ajaloo- ja kultuurimälestiste kaitse ja kasutamise riiklikku juhtimist teostavad NSV Liidu Ministrite Nõukogu, liiduvabariikide ministrite nõukogud, autonoomsete vabariikide ministrite nõukogud, kraide ja oblastite rahvasaadikute nõukogude, autonoomsete oblastite ja autonoomsete ringkondade rahvasaadikute nõukogude ning rajoonide, linnade, linnarajoonide, alevite ja külade rahvasaadikute nõukogude täitevkomiteed, samuti selleks spetsiaalselt volitatud mälestiste kaitse riiklikud organid.

Riiklikku kontrolli ajaloo- ja kultuurimälestiste kaitse ja kasutamise üle teostavad rahvasaadikute nõukogud, nende täidesaatvad ja korraldavad organid ning selleks spetsiaalselt volitatud mälestiste kaitse riiklikud organid.

Spetsiaalselt volitatud mälestiste kaitse riiklikud organid on NSVL Kultuuriministeerium, NSV Liidu Ministrite Nõukogu juures asuv Arhiivide Peavalitsus ning neile alluvad organid liidu- ja autonoomsetes vabariikides, kraides, oblastites, Moskvas ja Leningradis.

6. NSVL Kultuuriministeerium ja talle alluvad organid teostavad oma pädevuse piires riiklikku juhtimist ja riiklikku kontrolli ajaloo-, arheoloogia-, linnaehitus- ja arhitektuuri- ning kunstimälestiste kaitse ja kasutamise alal.

NSV Liidu Ministrite Nõukogu juures asuv Arhiivide Peavalitsus ja talle alluvad organid teostavad oma pädevuse piires riiklikku juhtimist ja riiklikku kontrolli dokumentmälestiste kaitse ja kasutamise alal.

7. Mälestiste kaitse riiklikele organitele pannakse nende pädevuse piires:

a) ajaloo- ja kultuurimälestiste riiklik arvestus;

b) ajaloo- ja kultuurimälestiste, nende territooriumide, ajaloolis-kultuuriliste kaitsealade, kaitse all olevate ajaloolis-kultuuriliste territooriumide (paikade) ja mälestiste kaitsetsoonide korrashoiu ja kasutamise režiimi kehtestamine;

c) ajaloo- ja kultuurimälestiste kaitse, uurimise ja restaureerimise teaduslik-metoodiline juhendamine;

d) ajaloo- ja kultuurimälestiste restaureerimis-, konserveerimis- ja remonditööde planeerimine ja organiseerimine ning mälestistega tehtavate iga liiki tööde teadusliku uurimise alase ja projektdokumentatsiooni läbivaatamine;

e) linnade ja teiste asulate, kus on ajaloo-, arheoloogia-, linnaehitus-, arhitektuuri- ja monumentaalkunsti mälestisi, kooskõlastamiseks esitatavate planeerimis-, hoonestus- ja rekonstrueerimisprojektide läbivaatamine;

f) ajaloo- ja kultuurimälestiste kasutamise ja propaganda organiseerimine teaduse, hariduse ja kultuuri arendamise ning patriootilise, ideelise, kõibelise, internatsionalistliku ja esteetilise kasvatamise eesmärgil;

g) riikliku kontrolli teostamine selle üle, kuidas ettevõtted, asutused ja organisatsioonid (olenemata nende ametkondlikust kuuluvusest) ning kodanikud peavad kinni ajaloo- ja kultuurimälestiste kaitse, kasutamise, arvestuse ja restaureerimise eeskirjadest ning rakendavad abinõusid mälestiste säilimise tagamiseks ehitus-, maaparandus-, tee- ja muude tööde tegemisel.

8. Mälestiste kaitse riiklike organite eeskirjad, juhendid ja juhised ajaloo- ja kultuurimälestiste kaitse, kasutamise, arvestuse ja restaureerimise küsimustes on kohustuslikud ettevõtetele, asutustele ja organisatsioonidele (olenemata nende ametkondlikust kuuluvusest) ning kodanikele.

9. Mälestiste kaitse riiklikel organitel on õigus:

kontrollida ajaloo- ja kultuurimälestiste kaitse, kasutamise, arvestuse ja restaureerimise eeskirjadest kinnipidamist ning vajaduse korral tutvuda mälestiste seisukorraga, olenemata sellest, kelle omanduses või kasutuses need on, koostada mälestiste säilimise kontrollimise protokolle ning anda juhiseid avastatud rikkumiste kõrvaldamiseks;

seisata tööd ajaloo- ja kultuurimälestiste uurimisel, restaureerimisel, konserveerimisel, remontimisel, kasutamiseks kohaldamisel ja rekonstrueerimisel ning muud tööd, mida tehakse mälestistel, nende territooriumide, ajaloolis-kultuuriliste kaitsealade, mälestiste kaitsetsoonide ja kaitse all olevate ajaloolis-kultuuriliste territooriumide (paikade) piires, kui neid töid tehakse omavoliliselt või kõrvalekaldumistega kinnitatud projektidest, teadusliku restaureerimise meetoditest, tehnilistest tingimustest ja muudest eeskirjadest;

seisata ehitus-, maaparandus-, tee- ja muud tööd, kui nende käigus tekib oht ajaloo- ja kultuurimälestistele või kui rikutakse nende kaitse eeskirju;

moodustada kehtestatud korras komisjone ja isemajandavaid organisatsioone ajaloo- ja kultuurimälestiste kaitse, kasutamise, restaureerimise, uurimise, kirjeldamise ja propageerimise abinõude rakendamiseks.

10. Riiklike tuletõrje- ja sanitaarjärelevalve ning muude spetsiaalsete organite nõuded ajaloo- ja kultuurimälestiste kohta tuleb kohustuslikus korras kooskõlastada mälestiste kaitse riiklike organitega.

11. Ametiühingud, noorsoo-organisatsioonid, ajaloo- ja kultuurimälestiste kaitse ühingud, teadusühingud, loominguulised liidud ja teised ühiskondlikud organisatsioonid ning kodanikud osutavad mälestiste kaitse riiklikele organitele kaasabi ajaloo- ja kultuurimälestiste kaitse, kasutamise, väljaselgitamise, arvestuse, restaureerimise ja propageerimise abinõude rakendamisel.

12. Muuseumides (sealhulgas ühiskondlikel alustel tegutsevates muuseumides), raamatukogudes, arhiivides ning teistes organisatsioonides ja asutustes asuvate ajaloo- ja kultuurimälestiste kaitse, kasutamise, arvestuse ja restaureerimise iseärasused kehtestatakse korras, mille määrab NSV Liidu seadusandlus NSV Liidu muuseumi- ja arhiivifondi kohta.

II. Ajaloo- ja kultuurimälestiste riiklik arvestus

13. Riiklikku arvestust peetakse kõigi ajaloo- ja kultuurimälestiste kohta, olenemata sellest, kelle omanduses või kasutuses need on.

Ajaloo- ja kultuurimälestiste riiklik arvestus hõlmab mälestiste väljaselgitamise ja ülevaatuse, nende ajaloolise, teadusliku, kunstilise või muu kultuurilise väärtuse kindlakstegemise, fikseerimise ja uurimise, arvestusdokumentide koostamise ning paiksete mälestiste riiklike nimekirjade pidamise.

Ajaloo- ja kultuurimälestiste riikliku arvestuse korra ning arvestusdokumentide vormid kehtestab olenevalt mälestiste liigist NSVL Kultuuriministeerium või NSV Liidu Ministrite Nõukogu juures asuv Arhiivide Peavalitsus.

14. Paiksed ajaloo- ja kultuurimälestised jagunevad üleliidulise, vabariikliku ja kohaliku tähtsusega mälestisteks vastavalt nende ajaloolisele, teaduslikule, kunstilisele või muule kultuurilisele väärtusele.

Paikseid ajaloo- ja kultuurimälestisi arvatakse ühte nimetatud kategooriatest nende riiklikule arvele võtmisel.

15. Paiksete ajaloo- ja kultuurimälestiste riiklikud nimekirjad kinnitatakse:

üleliidulise tähtsusega mälestiste osas — NSV Liidu Ministrite Nõukogu või tema ülesandel NSVL Kultuuriministeeriumi poolt. Üleliidulise tähtsusega mälestiste nimekirjad esitab kinnitamiseks NSVL Kultuuriministeerium (linnaehitus- ja arhitektuurimälestiste osas kooskõlastatult NSVL Ehituskomiteega);

vabariikliku tähtsusega mälestiste osas — liiduvabariikide ministrite nõukogude poolt;

kohaliku tähtsusega mälestiste osas — liiduvabariikide seadusandlusega ettenähtud korras.

16. Paiksete ajaloo- ja kultuurimälestiste väljaarvamine riiklikest nimekirjadest on lubatud erandjuhtudel NSV Liidu Ministrite Nõukogu otsusega üleliidulise tähtsusega mälestiste osas ja liiduvabariigi ministrite nõukogu otsusega vabariikliku ja kohaliku tähtsusega mälestiste osas.

17. Ajaloo- ja kultuurimälestiste väljaselgitamise ja arvestuse eesmärgil on ettevõtted, asutused, organisatsioonid ja kodanikud kohusta-

tud teatama andmed nende omanduses või kasutuses olevate objektide kohta, millel on ajalooline, teaduslik, kunstiline või muu kultuuriline väärtus, kultuuriorganitele, arhiivorganitele ning organisatsioonidele, kelle määrab olenevalt mälestiste liigist kindlaks NSVL Kultuuriministeerium või NSV Liidu Ministrite Nõukogu juures asuv Arhiivide Peavalitsus.

18. Kui mälestiste kaitse riiklikud organid teevad kindlaks väljaselgitatavate objektide ajaloolise, teadusliku, kunstilise või muu kultuurilise väärtuse, registreerivad nad nimetatud objektid kuni nende ajaloo- ja kultuurimälestistena riiklikule arvele võtmise küsimuse lahendamiseni ajaloolise, teadusliku, kunstilise või muu kultuurilise väärtusega väljaselgitatud objektide nimekirjas korras, mille kehtestab olenevalt mälestiste liigist NSVL Kultuuriministeerium või NSV Liidu Ministrite Nõukogu juures asuv Arhiivide Peavalitsus.

19. Vanaaegsete dokumentmälestiste, muistse maalikunsti ning muistse dekoratiiv- ja tarbekunsti teoste kogumine organisatsioonide või kodanike poolt on lubatud erilubade olemasolul, mida annavad:

NSVL Kultuuriministeerium ja liiduvabariikide kultuuriministeeriumid — muistse maalikunsti ning muistse dekoratiiv- ja tarbekunsti teoste kogumiseks;

liiduvabariikide ministrite nõukogude juures asuvad arhiivide peavalitsused (valitsused) — vanaaegsete dokumentmälestiste kogumiseks. Load muistsete käsikirjade ja enne kirikuraamatute parandamist XVII sajandi teisel poolel trükitud raamatute kogumiseks antakse kooskõlas- tatult NSVL Teaduste Akadeemia või liiduvabariikide teaduste akadeemiatega.

Kodanikele antakse eriload nimetatud kultuuriväärtuste kogumiseks vastavate teaduslike, ühiskondlike või muude organisatsioonide soovitusel.

Nimetatud lubade andmise korra kehtestab olenevalt mälestiste liigist NSVL Kultuuriministeerium või NSV Liidu Ministrite Nõukogu juures asuv Arhiivide Peavalitsus.

20. Eriload kultuuriväärtuste kogumiseks tuleb kohustuslikus korras registreerida nendes kohalikes mälestiste kaitse riiklikes organites, kelle territooriumil on lubatud koguda nimetatud väärtusi.

Organisatsioonid ja kodanikud on kohustatud esitama andmed kõigi kogutud kultuuriväärtuste kohta kogumisloa registreerinud kohalikele mälestiste kaitse riiklikele organitele ajaloolise, teadusliku, kunstilise või muu kultuurilise väärtusega kogutud esemete registreerimiseks väljaselgitatud objektide nimekirjades.

21. Kui organisatsioonid või kodanikud rikuvad kultuuriväärtuste kogumise korda, annulleeritakse nende kogumise luba, kogutud väärtused aga võidakse ära võtta kooskõlas liiduvabariikide seadusandlusega.

22. Ettevõtted, asutused, organisatsioonid ja kodanikud, kelle omanduses või kasutuses on ajaloo- ja kultuurimälestisi, on kohustatud teatama kohalikele mälestiste kaitse riiklikele organitele mälestiste eeldatavast võõrandamisest või ümberpaigutamisest vajalike muudatuste tegemiseks mälestiste arvestus- ja kaitsedokumentides.

23. Komisjonikauplused, vanaraamatukauplused ja antikvariaadid ning kokkuostupunktid on kohustatud teatama vastavatele mälestiste kaitse riiklikele organitele saadud kultuuriväärtustest enne müügiks või muuks realiseerimiseks üleandmist, et otsustada väärtuste ajaloo- ja kultuurimälestistena riiklikule arvele võtmise ning nende riigi poolt ostueesõigusega omandamise küsimus.

24. Asutused ja organisatsioonid, kes kehtestatud korras saavad ajaloolise, teadusliku, kunstilise või muu kultuurilise väärtusega väljaselgitatud dokumente ja esemeid, on kohustatud teatama sellest vastavatele mälestiste kaitse riiklikele organitele nende ajaloo- ja kultuurimälestistena riiklikule arvele võtmise küsimuse otsustamiseks.

25. Kodanike poolt leitud ajaloolise, teadusliku, kunstilise või muu kultuurilise väärtusega dokumendid ja esemed, mille omanik on kindlaks tegemata või millele omanik on seaduse järgi kaotanud õiguse, esitatakse mälestiste kaitse riiklikele organitele nende ajaloo- ja kultuurimälestistena riiklikule arvele võtmise küsimuse otsustamiseks.

III. Ajaloo- ja kultuurimälestiste säilimise tagamine

26. Ettevõtted, asutused, organisatsioonid ja kodanikud on kohustatud tagama nende omanduses ja kasutuses olevate või neile kasutamiseks antud maadel asuvate ajaloo- ja kultuurimälestiste säilimise.

27. Väljaselgitatavad ajaloolise, teadusliku, kunstilise või muu kultuurilise väärtusega objektid, mis on registreeritud väljaselgitatud objektide nimekirjades, kuuluvad kuni nende ajaloo- ja kultuurimälestistena riiklikule arvele võtmise küsimuse otsustamiseni kaitse alla ajaloo- ja kultuurimälestiste kaitset käsitleva kehtiva seadusandlusega ettenähtud korras.

28. Mälestiste kaitse riiklikud organid paigaldavad igale paiksele ajaloo- ja kultuurimälestisele kaitsetahvli mälestise lühiiseloostusega ja märkega selle kohta, et mälestis on riigi kaitse all.

Paiksetele ajaloo- ja kultuurimälestistele paigaldatavate kaitsetahvlite näidised kinnitab NSVL Kultuuriministeerium.

29. Paiksete ajaloo- ja kultuurimälestiste säilimise tagamiseks koostavad linnaehitusorganid linnade rajooniplaneerimise ja generaalplaneerimise projektide ning linnade ja teiste asulate rekonstrueerimise ja edasiarendamise projektide väljatöötamisel kooskõlastatud mälestiste kaitse riiklike organitega kohaliku eelarve vahenditest samuti:

ajaloo-, arheoloogia-, linnaehitus- ja arhitektuuri- ning monumentaalkunsti mälestiste oblastilise jaotuseta vabariigi, autonoomse vabariigi, krai, oblasti või rajooni territooriumil paiknemise kaartskeemid;

linnade ja teiste asulate ajaloolis-arhitektuurilised alusplaanid.

Nimetatud kaartskeemid ja alusplaanid kinnitatakse liiduvabariikide seadusandlusega ettenähtud korras.

30. Ajaloo-, arheoloogia-, linnaehitus- ja arhitektuuri- ning monumentaalkunsti mälestiste kaitse tagamiseks kehtestatakse kaitsetsoonid,

hoonestuse reguleerimise tsoonid ja kaitse all oleva loodusmaastiku tsoonid, mille korrashoiu ja kasutamise režiimi määravad kindlaks mälestiste kaitse riiklikud organid.

Ajaloo- ja kultuurimälestiste kaitsetsoonid kehtestatakse liiduvabariikide seadusandlusega ettenähtud korras (üleliidulise tähtsusega mälestiste kaitsetsoonid kehtestatakse kooskõlastatult NSVL Kultuuriministeeriumiga, linnaehitus- ja arhitektuurimälestiste osas aga ka NSVL Ehituskomiteega).

31. Paiksete ajaloo- ja kultuurimälestiste kaitsetsoonid on linnade rajooniplaneerimise ja generaalplaanide projektide ning linnade ja teiste asulate detailplaneerimis- ja hoonestusprojektide koostisosa.

32. Mälestiste kaitsetsoonide piires võivad krundid jääda endiste maakasutajate kasutusse, kusjuures neile pannakse vastutus kaitsetsoonidele kehtestatud režiimist kinnipidamise eest.

Mälestiste kaitsetsoonide piires on keelatud mulla-, ehitus- ja muude tööde tegemine ning majandustegevus ilma NSVL Kultuuriministeeriumi loata üleliidulise tähtsusega mälestiste kaitsetsoonide osas ning liiduvabariikide kultuuriministeeriumide loata vabariikliku ja kohaliku tähtsusega mälestiste kaitsetsoonide osas.

Loa tööde tegemiseks nimetatud tsoonide piires võib anda vastav mälestiste kaitse riiklik organ kohaliku rahvasaadikute nõukogu täitevkomitee esildisel.

Loa, sealhulgas ka maa põllumajanduse vajadusteks kasutamiseks, andmisel määrab mälestiste kaitse riiklik organ vajaduse korral kindlaks mälestiste säilimise tagamise abinõud, mille rakendamine pannakse tööde tegemisest huvitatud ettevõtetele, asutustele, organisatsioonidele ja kodanikele.

33. Kohalike rahvasaadikute nõukogude täitevkomiteedel on õigus piirata või keelata sõidukite, liikurmasinade ja -mehhanismide liiklus ajaloo- ja kultuurimälestistega külgnevatel või nende kaitsetsoone läbivatel teedel, kui tekib mälestiste hävimise oht.

34. Ajaloo- ja kultuurimälestiste hulka arvatud loodus- ja tehismaastike ning aia- ja pargikunsti teoste säilimise tagavad mälestiste kaitse riiklikud organid koos teiste huvitatud organitega kooskõlas ajaloo- ja kultuurimälestiste kaitset ning keskkonnakaitset käsitleva NSV Liidu ja liiduvabariikide seadusandlusega.

35. Ajaloo- ja kultuurimälestiste ansamblid ja kompleksid, millel on eriline ajalooline, teaduslik, kunstiline või muu kultuuriline väärtus, võidakse NSV Liidu Ministrite Nõukogu või liiduvabariigi ministrite nõukogu otsusega kuulutada ajaloolis-kultuurilisteks kaitsealadeks, mille kaitse toimub neist igaühe kohta eraldi käiva põhimääruse alusel.

Ajaloolis-kultuurilised kaitsealad jagunevad üleliidulise ja vabariikliku tähtsusega kaitsealadeks.

36. Ettepaneku ajaloo- ja kultuurimälestiste ansambli või kompleksi üleliidulise tähtsusega ajaloolis-kultuuriliseks kaitsealaks kuulutamise kohta esitab NSVL Kultuuriministeerium (linnaehitus- ja arhitektuurimälestiste osas kooskõlastatult NSVL Ehituskomiteega), ettepanek aja-

loo- ja kultuurimälestiste ansambli või kompleksi vabariikliku tähtsusega ajaloolis-kultuuriliseks kaitsealaks kuulutamise kohta aga esitatakse liiduvabariigi seadusandlusega kindlaksmääratavas korras.

Üleliidulise tähtsusega ajaloolis-kultuurilise kaitseala põhimääruse kinnitab NSVL Kultuuriministeerium, vabariikliku tähtsusega ajaloolis-kultuurilise kaitseala põhimäärus aga kinnitatakse liiduvabariigi seadusandlusega kindlaksmääratavas korras.

37. Ajaloolis-kultuurilise kaitseala territoorium võetakse ära põllumajanduslikust või muust majanduslikust kasutusest ja antakse üle kaitseala kasutusse kehtiva seadusandlusega kehtestatud korras.

Ajaloolis-kultuuriliste kaitsealade kaitse tagamiseks kehtestatakse kaitsetsoon, hoonestuse reguleerimise tsoon ja kaitse all oleva loodusmaastiku tsoon. Nende kaitsealade kaitsetsoonidele laieneb tsoonide kehtestamise kord, nende korrashoiu ja kasutamise režiim ning käesolevas põhimääruses mälestiste kaitsetsoonidele ettenähtud muud nõuded.

38. Muistsete linnade ja teiste asulate ajaloolisi keskusi, kvartaleid, väljakuid, tänavaid, mälestusväärsete sündmustega seotud paiku ja kultuurkihte ning loodus- ja tehismaastikke, millel on eriline ajalooline, arheoloogiline, linnaehituslik ja arhitektuuriline väärtus, võivad kuulutada kaitse all olevateks ajaloolis-kultuurilisteks territooriumideks (paikadeks) oblastilise jaotuseta liiduvabariikide ministrite nõukogud, autonoomsete vabariikide ministrite nõukogud ning kraide, oblastite ja vabariikliku alluvusega linnade rahvasaadikute nõukogude täitevkomiteed liiduvabariikide seadusandlusega kehtestatud korras.

Kaitse all olevate territooriumide (paikade) kaitse toimub põhimääruste alusel, mis kinnitatakse liiduvabariikide seadusandlusega kehtestatud korras.

Kaitse all olevatel territooriumidel (paikades) on keelatud mulia-, ehitus- ja muude tööde tegemine ning majandustegevus ilma mälestiste kaitse vastavate riiklike organite loata.

Kaitse all olevate territooriumide (paikade) piires võivad krundid jääda endiste maakasutajate kasutusse, kes vastutavad vastava kaitse all oleva territooriumi (paiga) põhimääruses kehtestatud režiimist kinnipidamise eest.

Kaitse all olevate territooriumide (paikade) põhimääruses kehtestatud korrashoiu ja kasutamise režiimist kinnipidamise tagamine pannakse kohalike rahvasaadikute nõukogude täitevkomiteedele ja mälestiste kaitse vastavatele riiklikele organitele.

39. Nende linnade ja teiste asulate, kus on ajaloo-, arheologia-, linnaehitus- ja arhitektuuri- ning monumentaalkunsti mälestisi, planeerimis-, hoonestus- ja rekonstrueerimisprojektid kooskõlastatakse NSVL Kultuuriministeeriumi või liiduvabariigi kultuuriministeeriumi ning ajaloo- ja kultuurimälestiste kaitse vabariikliku ühingu, samuti muude organite ja organisatsioonidega kooskõlas liiduvabariikide seadusandlusega. Nimetatud linnade ja teiste asulate nimekirjad kinnitatakse vastavalt NSVL Kultuuriministeeriumi poolt kooskõlastatult NSVL Ehituskomiteega või liiduvabariikide seadusandlusega ettenähtud korras.

40. Ehitus-, maaparandus-, tee- ja muid töid, mis võivad ohustada ajaloo- ja kultuurimälestisi, tehakse üksnes kooskõlastatult mälestiste kaitse riiklike organitega ning pärast mälestiste säilimise tagamise abinõude tarvituselevõtmist.

Nimetatud abinõud võetakse ehitus-, maaparandus-, tee- ja muude tööde projekt- ja eelarvedokumentatsiooni.

41. Kui ettevõtted, asutused või organisatsioonid avastavad tööde käigus arheoloogilisi ja muid objekte, millel on ajalooline, teaduslik, **kunstiline või muu kultuuriline väärtus**, on nad kohustatud teatama sellest kohalikule mälestiste kaitse riiklikule organile ja seiskama tööd.

Kohalik mälestiste kaitse riiklik organ tagab avastatud objektide ülevaatuse ja nende ajaloolise, teadusliku, kunstilise või muu kultuurilise väärtuse väljaselgitamise ning määrab kindlaks nende objektide säilimise tagamise abinõud.

42. Kui mälestiste kaitse riiklikud organid otsustavad seisata ehitus-, maaparandus-, tee- ja muud tööd, antakse tööde seiskamise kohta kirjalik ettekirjutus, milles märgitakse ära ajaloo- ja kultuurimälestiste säilimise tagamise abinõud, mälestise kaitse eeskirjade rikkumise korral aga ka nõuded rikkumiste kõrvaldamise kohta. Tööde seiskamisest informeeritakse kohaliku rahvasaadikute nõukogu täitevkomiteed, töid finantseerivat pangaasutust ning kõrgemalseisvat mälestiste kaitse riiklikku organit.

43. Mälestiste kaitse riikliku organi poolt seisatud töid võib uuesti alustada nimetatud organi kirjalikul loal alles pärast seda, kui on kõrvaldatud mälestisi ähvardav oht või nende kaitse eeskirjade rikkumine.

44. Mälestiste või väljaselgitatud objektide säilimise tagamise käesoleva põhimääruse punktides 40, 41 ja 42 ettenähtud abinõude finantseerimine ning vastutus nende rakendamise eest pannakse ehitus-, maaparandus-, tee- ja muid töid tegevatele ettevõtetele, asutustele ja organisatsioonidele.

45. Paiksete ajaloo- ja kultuurimälestiste lammutamine, ümberpaigutamine ja muutmine on keelatud. Erandina on see võimalik üksnes igal üksikjuhul antaval eriloal, mille annab NSV Liidu Ministrite Nõukogu üleliidulise tähtsusega mälestiste ja liiduvabariigi ministrite nõukogu vabariikliku ja kohaliku tähtsusega mälestiste osas.

46. Organisatsioon, kes on esitanud taotluse paikse ajaloo- ja kultuurimälestise lammutamise, ümberpaigutamise või muutmise kohta, on kohustatud saama olenevalt mälestise kategooriast NSVL Kultuuriministeeriumi või liiduvabariigi kultuuriministeeriumi ning ajaloo- ja kultuurimälestiste kaitse vabariikliku ühingu sellekohase järeldusotsuse.

47. Paikse ajaloo- ja kultuurimälestise ümberpaigutamise või muutmise loa saanud ettevõtte, asutus või organisatsioon võib asuda neid töid tegema alles pärast seda, kui on võetud tarvitusele abinõud mälestise säilimise tagamiseks selle ümberpaigutamisel või muutmisel. Nende abinõude loetelu kehtestab vastav mälestiste kaitse riiklik organ.

Paikset ajaloo- ja kultuurimälestist võib lammutada üksnes pärast mälestise uurimist ja fikseerimist mälestiste kaitse riikliku organi poolt.

Nimetatud tööde tegemisega seotud kulud kannab ettevõtte, asutus või organisatsioon, kes on saanud mälestise lammutamise, ümberpaigutamise või muutmise loa.

48. Eritööde tegemine ajaloo- ja kultuurimälestiste uurimisel on võimalik üksnes mälestiste uurimise loa olemasolul, mis antakse olenevalt mälestiste liigist NSVL Kultuuriministeeriumi või NSV Liidu Ministrite Nõukogu juures asuva Arhiivide Peavalitsuse poolt kindlaksmääratavas korras.

49. Arheoloogiamälestisi võib välja kaevata ja üürida üksnes loa (kaevamisloa) olemasolu korral.

Kaevamisloa annab NSVL Teaduste Akadeemia üleliidulise tähtsusega arheoloogiamälestiste, samuti Vene NFSV territooriumil asuvate vabariikliku ja kohaliku tähtsusega arheoloogiamälestiste uurimiseks, ning liiduvabariikide teaduste akadeemiad teiste liiduvabariikide territooriumil asuvate vabariikliku ja kohaliku tähtsusega arheoloogiamälestiste uurimiseks.

Kaevamisload registreeritakse arheoloogiliste tööde tegemise koha järgetes mälestiste kaitse riiklikes organites liiduvabariikide seadusandlusega ettenähtud korras.

Kaevamislubade vormi ja nende väljaandmise tingimused kehtestab NSVL Teaduste Akadeemia kooskõlastatult NSVL Kultuuriministeeriumiga.

50. Arheoloogilisi töid tegevad organisatsioonid ja kodanikud on kohustatud tagama mälestiste säilimise.

51. Ajaloo-, linnaehitus- ja arhitektuuri- ning monumentaalkunsti mälestiste arheoloogiline uurimine või selliste uuringute tegemine mälestiste kaitsetsoonide territooriumil on lubatud üksnes siis, kui uurijail on lisaks kaevamisloale mälestiste kaitse riikliku organi eriluba mälestiste uurimiseks.

52. Riiklikud muuseumid, raamatukogud ja arhiivid võivad võtta omanike soovil hoiule esemeid, dokumente, nende kollektsioone või kogusid, mis kujutavad endast ajaloo- ja kultuurimälestisi, ning tagavad vastuvõetud mälestiste säilimise ja takistamatu kasutamise omanike poolt.

Hoiuleantud mälestiste kasutamine nende omanike loata on keelatud.

53. Ajaloo- ja kultuurimälestiste väljavedu NSV Liidust on keelatud. Erandina on see lubatud üksnes igal üksikjuhul antaval eriloal, mille annab kehtestatud korras NSVL Kultuuriministeerium (välja arvatud dokumentmälestised). NSV Liidu riiklikku arhiivifondi mittekuuluvate dokumentmälestiste väljaveo loa annab NSV Liidu Ministrite Nõukogu juures asuv Arhiivide Peavalitsus.

54. Rahvusvahelise kultuurivahetuse arendamiseks on lubatud ajaloo- ja kultuurimälestiste ajutine väljavedu NSV Liidust, kusjuures tuleb kinni pidada eeskirjadest ja tingimustest, mille olenevalt mälestiste liigist kehtestab igal üksikjuhul NSVL Kultuuriministeerium või NSV Liidu Ministrite Nõukogu juures asuv Arhiivide Peavalitsus.

55. Kultuurivahetuse eesmärgil NSV Liitu ajutiselt sisseveetavad välisriikide, nende organisatsioonide ja isikute omanduses olevad ajaloo- ja kultuurimälestised on riigi kaitse all.

Kultuurivahetuse eesmärgil NSV Liidu territooriumile sisseveetavate ajaloo- ja kultuurimälestiste kaitse riiklik garantii antakse igal üksikjuhul vastavate lepingute alusel.

IV. Ajaloo- ja kultuurimälestiste kasutamine

56. Ajaloo- ja kultuurimälestisi kasutatakse teaduse, hariduse ja kultuuri arendamise ning patriootilise, ideelise, kõlbelise, internatsionalistliku ja esteetilise kasvatamise eesmärgil.

Ajaloo- ja kultuurimälestiste kasutamine sel eesmärgil tagatakse muuseumide, raamatukogude, näituste ja ajaloolis-kultuuriliste kaitsealade võrgu kaudu ning ekskursioonide, turismi ja mälestiste propageerimise muude vormide arendamise teel.

57. Ajaloo- ja kultuurimälestiste kasutamine turismi eesmärgil ning ekskursioonide, ekspositsioonide, näituste ja muude kultuuriürituste korraldamiseks võib toimuda üksnes ulatuses, mis tagab mälestiste, nende territooriumide ning neid ümbritseva linnaehitusliku või looduskeskkonna säilimise.

Paikseid ajaloo- ja kultuurimälestisi (hooneid, rajatisi) võib lisaks teaduslikele, kultuurilistele ja kasvatuslikele eesmärkidele kasutada ka majanduslikel ja muudel eesmärkidel, kui see ei kahjusta mälestiste säilimist ega riku nende ajaloolist ja kunstilist väärtust.

58. Riigi omanduses olevad paiged ajaloo- ja kultuurimälestised (hooned ja rajatised), mida võib kasutada majanduslikel ja muudel praktilistel eesmärkidel (välja arvatud eluruumidena kasutamine), antakse kehtestatud korras üle mälestiste kaitse kohalike riiklike organite bilansi nende andmiseks ettevõtete, asutuste, organisatsioonide ja kodanike kasutusse.

59. Ajaloo- ja kultuurimälestiste kasutamise korra ja tingimusi kehtestavad mälestiste kaitse riiklikud organid ning need määratakse kindlaks ettevõtete, asutuste, organisatsioonide ja kodanike kasutuses või omanduses oleva iga mälestise osas vastava kaitsedokumentiga: kaitse- ja rendilepinguga, kaitselepinguga või kaitsekohustusega.

Kaitsedokumentides nähakse ette ka mälestiste ning nendega seotud kultuurilise väärtusega ehitiste, rajatiste ja objektide restaureerimise, konserveerimise ja remondi kord ja tähtajad, territooriumide, aedade, parkide ja loodusmaastike heakorrastamine, mälestiste nõuetekohase kaitse organiseerimine ning muud tingimused.

Vastutus kaitsedokumentides kehtestatud mälestiste kasutamise korra ja tingimustest kinnipidamise eest pannakse nende ettevõtete, asutuste ja organisatsioonide juhtidele ning kodanikele, kelle omanduses või kasutuses on mälestised.

Üleliidulise ja vabariikliku tähtsusega paiksete mälestiste kasutamise kord ja tingimused kooskõlastatakse vastavalt NSVL Kultuuriministeeriumi ning liiduvabariikide kultuuriministeeriumidega.

Kaitsedokumentide vormid kehtestab NSVL Kultuuriministeerium.

60. Kaitse- ja rendilepinguid sõlmivad ettevõtted, asutused, organisatsioonid ja kodanikud, kellele paiksed ajaloo- ja kultuurimälestised antakse majanduslikel eesmärkidel kasutamiseks, ning kohalikud mälestiste kaitse riiklikud organid, kelle bilansis need mälestised on.

Mälestiste kasutamise eest kaitse- ja rendilepingute alusel võetakse renti.

Paiksete mälestiste kasutamise eest võetava rendi määrasid kehtestavad liiduvabariikide ministrite nõukogud.

61. Kaitselepinguid sõlmivad usuühingud, kelle kasutusse antakse paiksed ajaloo- ja kultuurimälestised usutoimingute sooritamiseks, ning kohalikud mälestiste kaitse riiklikud organid, kelle bilansis need mälestised on.

Kultuseotstarbeliste mälestiste kultusetoimingute sooritamiseks kasutamise eest renti ei võeta. Paiksete mälestiste, nende eri ruumide ning nendega seotud territooriumide ja rajatiste majanduslikel või muudel eesmärkidel kasutamise korral usuühingute poolt sõlmitakse kaitse- ja rendilepingud üldistel alustel.

62. Kaitsekohustusi annavad kohalikele mälestiste kaitse riiklikele organitele:

riiklikud, kooperatiivsed ja muud ühiskondlikud ettevõtted, asutused ja organisatsioonid ning muud organisatsioonid ja isikud, kes kasutavad ajaloo- ja kultuurimälestisi teaduslikel, kultuurilistel, turismi ja muudel eesmärkidel;

kohalike rahvasaadikute nõukogude täitevkomiteede elamute valitsused (osakonnad), kes kasutavad paikseid mälestisi (vastavalt nende iseloomule ja otstarbele) eluruumidena;

ühiskondlikud organisatsioonid ja kodanikud, kelle omanduses on paiksed mälestised;

ettevõtted, asutused, organisatsioonid ja kodanikud, kelle kasutusse on antud maa koos sellel asuvate paiksete mälestistega, välja arvatud mälestised, mida kasutatakse kaitse- ja rendilepingute ning kaitselepingute alusel;

ettevõtted, asutused, organisatsioonid ja kodanikud, kelle kasutuses või omanduses on teised mälestised.

63. Kui ettevõtted, asutused ja organisatsioonid, kelle kasutusse on antud ajaloo- ja kultuurimälestised, ei täida kaitse- ja rendilepingute, kaitselepingute ja kaitsekohustuste tingimusi, maksavad nad leppetrahvi kehtiva seadusandlusega ettenähtud korras.

64. Ajaloo- ja kultuurimälestiste säilimise tagamise abinõusid, mis on ette nähtud kaitse- ja rendilepingutes, kaitselepingutes ja kaitsekohustustes, rakendatakse mälestiste kasutajate või omanike kulul.

65. Nende ajaloo- ja kultuurimälestiste säilimise tagamise abinõusid, mida ei ole üle antud ettevõtete, asutuste, organisatsioonide või kodanike kasutusse ning mis ei ole nende omanduses, rakendatakse mälestiste kaitse riiklike organite erivahenditest, riigieelarve vahenditest ning vahenditest, mida eraldavad ajaloo- ja kultuurimälestiste kaitseühingud vastavalt oma põhikirjale.

66. Ettevõtete, asutuste, organisatsioonide ja kodanike omanduses olevaid teistsaldatavaid ajaloo- ja kultuurimälestisi võib mälestise omaniku loal kasutada teaduslikel eesmärkidel ning ekspositsioonide, näituste ja muude kultuuriürituste korraldamiseks.

Ettevõtetele, asutustele, organisatsioonidele ja kodanikele, kes kasutavad mälestisi nimetatud eesmärkidel, pannakse vastutus mälestiste säilimise eest, vajaduse korral ja mälestise omaniku nõusolekul aga nende restaureerimise, konserveerimise või remondi eest.

67. Paiksed ajaloo- ja kultuurimälestised, mida ei kasutata vastavalt nende iseloomule ja otstarbele ning mis on hävimis- või rikkemisohus, võidakse ettevõtelt, asutustelt ja organisatsioonidelt ära võtta. Üleliidulise tähtsusega mälestised võetakse ära liiduvabariigi ministrite nõukogu otsusega, mis kooskõlastatakse NSVL Kultuuriministeeriumiga, vabariikliku ja kohaliku tähtsusega mälestised võetakse ära liiduvabariiki seadusandlusega kindlaksmääratavas korras.

68. Ettevõtete, asutuste ja organisatsioonide omanduses või kasutuses olevad teistsaldatavad ajaloo- ja kultuurimälestised võidakse ära võtta käesoleva põhimääruse punktis 67 ettenähtud alustel korras, mille määrab kindlaks liiduvabariigi ministrite nõukogu kooskõlastatult NSVL Kultuuriministeeriumiga.

69. Kui kodanikud ei taga neile kuuluvate ajaloo- ja kultuurimälestiste säilimist, võidakse need mälestised kooskõlas liiduvabariigi seadusandlusega kohtu korras ära võtta vastava hüvitusega.

Kui kodanikud kasutavad nende omanduses olevaid ajaloo- ja kultuurimälestisi süstemaatiliselt mittetõiste tulude saamiseks, võidakse need mälestised kooskõlas kehtiva seadusandlusega kohtu korras tasuta ära võtta.

70. Ajaloo- ja kultuurimälestiste äravõtmine toimub mälestiste kaitse riiklike organite esildisel ning toob kaasa kaitse- ja rendilepingute ja kaitselepingute või kaitsekohustuste annulleerimise, samuti mälestistele tekitatud kahju sissenõudmise, välja arvatud juhud, kui mälestised olid ühiskondlike organisatsioonide või kodanike omanduses. Mälestiste äravõtmisel ei hüvitata nende omanike või kasutajate poolt mälestiste säilimise tagamiseks varem tehtud kulutusi.

V. Ajaloo- ja kultuurimälestiste restaureerimine, konserveerimine ja remont

71. Ajaloo- ja kultuurimälestiste restaureerimine, konserveerimine ja remont toimub ainult mälestiste kaitse riiklike organite loal ning nende kontrolli all.

72. Paiksete ajaloo- ja kultuurimälestiste restaureerimise, konserveerimise ja remondi eeskirjad kehtestab NSVL Kultuuriministeerium.

73. Loa üleliidulise tähtsusega paiksete ajaloo- ja kultuurimälestiste restaureerimiseks, konserveerimiseks ja remondiks annab NSVL Kultuuriministeerium, loa vabariikliku ja kohaliku tähtsusega ajaloo- ja kultuurimälestiste restaureerimiseks, konserveerimiseks ja remondiks annavad liiduvabariikide kultuuriministeeriumid.

Luba antakse pärast nende tööde projekt- ja eelarvedokumentatsiooni läbivaatamist ja kinnitamist nimetatud mälestiste kaitse riiklike organite poolt.

Samas korras antakse lubasid linnade ja teiste asulate ajalooliselt väljakujunenud territooriumide rekonstrueerimiseks, mälestiste territooriumide, nende kaitsetsoonide, nendega seotud territooriumide, rajatiste, aedade, parkide ja loodusmaastike **heakorramiseks** ja taastamiseks ning mälestiste säilitamisel ja kasutamiseks kohaldamisel tehtavateks muud liiki töödeks.

74. Teisaldatavate ajaloo- ja kultuurimälestiste restaureerimine, konserveerimine ja remont toimub korras, mille kehtestab olenevalt mälestiste liigist NSVL Kultuuriministeerium või NSV Liidu Ministrite Nõukogu juures asuv Arhiivide Peavalitsus.

75. Kui ajaloo- ja kultuurimälestiste restaureerimisel, konserveerimisel ja remontimisel rikutakse nende tööde tegemise kehtestatud korda, võivad mälestiste kaitse riiklikud organid seisata need tööd kuni avastatud rikkumiste kõrvaldamiseni.

76. Ajaloo- ja kultuurimälestiste restaureerimine, konserveerimine ja remont toimub mälestiste kasutajate või omanike, samuti mälestiste kaitse riiklike organite kulul.

Selliste mälestiste restaureerimine, konserveerimine ja remont, mis on riigi omanduses ning mida ei ole antud ettevõtetele, asutustele ja organisatsioonidele kasutamiseks, toimub käesoleva põhimääruse punktis 65 märgitud vahenditega.

VI. Vastutus ajaloo- ja kultuurimälestiste kaitset ja kasutamist käsitleva seadusandluse rikkumise eest

77. Ajaloo- ja kultuurimälestiste kaitse, kasutamise, arvestuse ja restaureerimise eeskirjadest mittekinnipidamises, mälestiste kaitsetsoonide režiimi rikkumises ning mälestiste kaitset ja kasutamist käsitleva seadusandluse muudes rikkumistes süüdi olevad isikud kannavad kriminaal-, administratiiv- või muud vastutust kooskõlas NSV Liidu ja liiduvabariikide seadusandlusega.

78. Ajaloo- ja kultuurimälestiste kaitse ja kasutamise eeskirjade rikkumises süüdi olevate isikute suhtes võidakse juhul, kui nende tegevuse iseloom ei too kaasa kriminaalvastutust, kohaldada administratiivkaristusena hoiatust või trahvi.

Kooskõlas kehtiva seadusandlusega võib ametiisikuid trahvida kuni 100 rublaga ja kodanikke kuni 50 rublaga.

79. Ettevõtted, asutused, organisatsioonid ja kodanikud, kes on tekitanud kahju ajaloo- ja kultuurimälestisele või selle kaitsetsoonidele, on kohustatud taastama endisel kujul mälestise või selle kaitsetsoonid, taastamise võimatuse korral aga hüvitama kahjud kooskõlas NSV Liidu ja liiduvabariikide seadusandlusega.

Ajaloo- ja kultuurimälestisele tekitatud kahju kindlakstegemisega seotud materjale valmistavad ette komisjonid, mis moodustatakse ole-

nevalt mälestiste liigist NSVL Kultuuriministeeriumi või NSV Liidu Ministrite Nõukogu juures asuva Arhiivide Peavalitsuse poolt kehtestatavas korras.

Ametiisikud ja teised töötajad, kelle süü läbi ettevõtted, asutused ja organisatsioonid on teinud kahjude hüvitamisega seotud kulutusi, kannavad kehtestatud korras materiaalselt vastutust.

80. Ajaloo- ja kultuurimälestiste või nende kaitsetsoonide taastamise korra ja tingimusi määravad kindlaks mälestiste kaitse riiklikud organid, arvestades mälestiste restaureerimise, konserveerimise ja remondi eeskirjadest kinnipidamist.

III

Autasustamine Tööveterani medaliga

Kauaaegse kohusetruu töö eest ja seoses pensiooniikka jõudmisega autasustas Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidium 27. aprillil 1983 NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi nimel Tööveterani medaliga 1457 pensionäri.

Autasustatute nimekirjad avaldatakse Haapsalu, Harju, Hiiumaa, Jõgeva, Kingissepa, Kohtla-Järve, Paide, Põlva, Pärnu, Rakvere, Rapla, Tartu, Valga, Viljandi, Võru rajooni ning Kohtla-Järve, Narva, Pärnu, Tartu ja Tallinna linna ajalehtedes.

INDEKS 78280

Väljaandja: Eesti NSV Ministrite Nõukogu Asjadevalitsus.

Trükkida antud 12. 05. 1983. Trükipoognaid 1,25. Arvestuspoognaid 1,5. Tellimuse nr. 464.

ENSV MN Asjadevalitsuse Trükikoda, Tallinn. 2410 eks,

EESTI

RAHVUSRAAMATUKOJU

AR

Raamatupalaf

83-845a

Kontrollseksemplar